

**Universitatea Babeș-Bolyai
Teologie Reformată
Școala Doctorală Ecumene**

**Consilierea familiilor de naționalitate mixtă și de confesiune mixtă
în bisericile maghiare din Transilvania**

Rezumat Teză de doctorat

**Conducător:
Prof. Dr. Univ. Molnár János**

**Doctorand:
Sallai Jakab**

Cluj - Napoca

- 2016 -

CUPRINS

1. INTRODUCERE	5
1.1. Importanța și actualitatea subiectului	8
1.2. Despre metoda cercetării	11
1.3. Definirea noțiunilor cheie	18
2. IDENTITATEA ȘI DINAMICA FAMILILOR DE NAȚIONALITATE ȘI CONFESIUE MIXTĂ	27
2.1. Aspecte individuale și familiale	31
2.2. Identitate culturală și națională	35
2.3. Identitate religioasă	41
2.4. Factorii sociali și economici	43
2.5. Sinteză	46
3. FACTORII CĂSĂTORIILOR DE ETNIE MIXTĂ ÎN ULTIMII 25 DE ANI .50	
3.1. Factori culturali și interculturali	54
3.2. Factori sociologice	62
3.3. Factori etnopolitice	75
3.4. Factori psiholingvistice	83
3.5. Sinetză	104
4. ABORDAREA TEOLOGICĂ A FAMILIILOR MIXTE	110
4.1. Modelul de familie în Vechiul Testament și interdicția amestecării religioase și naționale	113
4.1.1. Interdicția	115
4.1.2. Excepții	119
4.2. Căsătoria și familii mixte în Noul Testament – problema căsătoriilor mixte între creștini și păgâni	123
4.2.1. Aplicarea principiului în zilele noastre	129
4.3. Atitudinea bisericilor față de căsătoriile mixte în ultimii 20 ani	132
4.3.1. Catolică	135
4.3.2. Reformată	151
4.3.3. Luterană	158
4.3.4. Unitariană	163
4.3.5. Baptistă	167
4.4. Evaluare	175

4.4.1.	Similitudini și diferențe ideologice	177
4.4.2.	Similitudini și diferențe practice	178
4.5.	Sinteză	182
5.	PSIHOLOGIA ȘI CONSILIEREA FAMILIILOR MIXTE	185
5.1.	Psihodinamica căsătoriilor mixte	189
5.2.	Teorii psihoterapeutice în consilierea familiilor și căsătoriilor mixte	197
5.2.1.	Psihoterapia adleriană	197
5.2.2.	Terapie existențialistă	198
5.2.3.	Terapie centrată pe persoană a lui Carl Rogers	199
5.2.4.	Terapie Gestalt	200
5.2.5.	Terapie Comportamentală	201
5.2.6.	Terapie narativă	202
5.2.7.	Terapie realității	203
5.2.8.	Terapie feminista	204
5.2.9.	Concepția terapeutică postmodernă	205
5.2.10.	Concepția de terapie postmodernă	207
5.3.	Criterii din punct de vedere al psihologiei pastorale	214
5.4.	Criteriile practice ale consilierii familiilor mixte	221
5.4.1.	Persoana consilierului	223
5.4.2.	Consiliere premaritală cu cupluri mixte	228
5.4.3.	Consilierea cuplurilor căsătorite	238
5.4.4.	Creșterea copiilor în familii mixte	254
5.4.5.	Sinteză	260
6.	CERCETARE PROPRIE	265
6.1.	Studiu pe baza chestionarelor	267
6.1.1.	Eșantionare	269
6.1.2.	Rezultatele cercetării	279
6.2.	Sinteză	300
7.	POSSIBILITĂȚILE ȘI VIITORUL CONSILIERII FAMILIILOR MIXTE ÎN BISERICILE MAGHIARE DIN TRANSILVANIA	303
8.	BIBLIOGRAFIE	306
9.	ANEXE	334

Cuvinte cheie: consiliere maritală, consiliere de familie, familii mixte, psihologie pastorală, căsătorii mixte, naționalitate mixtă

Ipoteză

Ipoteza lucrării de cercetare este ideea că familiile multiculturale și multiconfesionale, din cauza condițiilor specifice, se confruntă cu probleme specifice, și din această cauză ei necesită atenție și ajutor specific. Scopul tezei este de a explora aceste probleme tipice, și de a găsi modurile cele mai eficiente ale consilierii familiilor de naționalitate și confesiune mixtă.

Domeniul de cercetare al tezei constituie sarcina consilierii de familie al bisericilor. Religia și cultura, de multe ori religia și naționalitatea sunt strâns legate unul de celălalt. Bisericile nu numai că au o responsabilitate mai mare față de familii, ci au un acces mai natural la viața familiilor decât consilierea profesională, cel puțin în cazul familiilor care fac parte din viața activă al bisericii.

1. Introducere

Primele capitole ale tezei de doctorat sunt mai mult teoretice. Primul capitol explorează importanța subiectului, metoda de cercetare și definiția noțiunilor cheie. În al doilea capitol este vorba despre identitatea și dinamica familiilor mixte, fiind important să înțelegem acele procese tipice care definesc formarea identității și au un rol important în evoluția sa. Următorul capitol pune accentul pe factorii care determinau căsătoriile mixte în Transilvania în ultimii douăzeci și cinci de ani, și anume factorii culturali, sociologice, etnopolitice și alte factori, care contribuiau la apariția căsătoriilor mixte. Capitolul patru conține teologia consilierii familiilor mixte, analiza pasajelor din Vechiul și Noul Testament, respectiv interpretarea lor în istoria bisericii, mai apoi atitudinea bisericilor în prezent.

Capitolul 5. studiază și înșiră acele teorii psihoterapeutice care se pot aplica în cazul consilierii familiilor mixte, apoi urmează criteriile psihologice pastorale, și criteriile practice ale consilierii. Capitolul 6. concentrează pe practica consilierii familiilor mixte al bisericilor pe baza cercetării prin chestionare. Aceste biserici sunt următoarele: Romano-Catolică, Reformată, Lutherană, Unitariană și Baptistă. În finalul tezei sunt concluzionate

sfaturi și concluzii practice, care contribuie la avansarea dezvoltării profesionale al teoriei și practicii consilierii familiilor

Partea practică al tezei se bazează pe rezultatele chestionării, care au fost colectate de la păstorii și preoții bisericilor menționate, respectiv de la enoriașii acestor biserici, care trăiesc în familii mixte. Această cercetare de opinie unică concentrează pe cinci județe vestice în Transilvania: Sălaj, Satu-Mare, Bihor, Arad și Timiș. Rezultatele și statisticile relevă actualitatea subiectului.

În societatea noastră pluralistică, culturile diferite ajung din ce în ce mai mult să interacționeze între ele. Această frecvență în mare parte este rezultatul globalizării, și din cauza diminuării distanțelor (călătorii, flux de informații) culturile s-au apropiat. Lumea în care trăim, devine în ce în ce mai mult multiculturală, și în proporție directă cu aceasta crește interacția, amalgama și lupta culturilor. Aceste condiții constituie o provocare, și anume dacă suntem capabili să cunoaștem, să înțelegem și să moderăm prezența diversității culturilor, nu numai pentru evitarea conflictelor, dar pentru ca acestea să fie constructive și folositoare pentru persoane și pentru societate.

Șansele dezvoltării căsătoriilor mixte depind în mare parte de măsura acceptării sau respingerii naționalității respective. Între unele culturi și etnii diferențele sunt mari, iar altele sunt aproape unul de celălalt. Aceasta este valabilă și pentru confesiunile religioase în cazul căsătoriilor de religie mixtă. Căsătoria mixtă este un fenomen complex, care este determinat de mai multe factori. Cele două etnii, limbi și culturi interacționează într-un proces complex.

În cursul istoriei, de multe ori persoanele multiculturale au fost considerate ca fiind marginalizați în societate, și în sine înțeles oameni problematici, pentru că întotdeauna trebuiau să se acomodeze ca să se încadreze în două societăți, două culturi și două etnii.¹ Park chiar considera că acești oameni sunt condamnați la incapacitatea încadrării psihologice în societate, din cauza statutului marginal.² În ultimii decenii, părerea despre persoanele multiculturale s-a schimbat mult. Statutul naționalității sau rasei mixte a fost redefinit, și nu mai este considerat ca o condiție nefavorabilă, ci unii chiar au sentimente de mândrie pentru că ei sunt diferiți și unici.³ Ei de la origine au puncte forte pe care nu au cei cu origine omogenă.

---

¹ M. E. Campbell and J. Eggerling-Boeck: *What about the children? The psychological and social well-being of multiracial adolescents*, In: *Sociological Quarterly*, 47, p. 147.

² R. E. Park: *Human migration and the marginal man*, In: *American Journal of Sociology*, 1928/33.

³ A. M. Lopez: *Mixed-race School-age Children - A summary of Census 2000*, In: *Educational Researcher*, 2003/32, p. 25.

Acești oameni, prin interacția cu membrii de familie și prieteni de origine diferită sunt încurajați și motivați să accepte și să încorporeze toate elementele originii lor. Din această cauză oamenii cu competență multiculturală au o mai mare promtitudine de toleranță și acceptare decât cei care nu au aceste experiențe. După Harris,⁴ persoanele care provin din familii multietnice sunt capabili să identifice mai multe aspecte ale unei caz, ceea ce îi ajută să observe mai multe laturi ale unei conflict.

Deci situația familiilor mixte are două laturi, are avantaje și dezavantaje în același timp. Avantajul constă în posibilitatea de a beneficia de suportul și avantajele a două grupuri de origine, ei pot fi familiari cu două societăți, și au posibilitatea de a avansa în două fronturi. Dezavantajul este ca circumstanțele lor de multe ori înseamnă sarcini multiple, negocieri mai multe, și poate fi sursa a mai multor conflicte. Deci avantajele și dezavantajele pot constitui avantaje duble sau povară dublă, ceea ce poate provoca fericire, sau pote provoca neplăceri.

Nu numai căsătoriile cu naționalități sau religii diferite alcătuiesc familii mixte, în afară de diferențele lingvistice și profesionale sunt și alte diferențe, acestea sunt: statutul social definit de origine, situația financiară, educația și profesia, diferențele culturale regionale și modurile de educare, originea urbană sau rurală, sau chiar diferențe provenite din tradițiile și obiceiurile familiei. Putem menționa și diferența de vârstă între soț și soție, sau dacă unul dintre ei are dizabilități fizice sau psihice. Pot apărea familii mixte prin urma divorțurilor și recăsătoriilor, numite familii „patchwork”, ceea ce are o psihodinamică foarte complexă.

Familille sunt „mixte” și în comparația între ele, având în vedere multitudinea formelor de familii în viața reală. Pe lângă părinții cu copii sunt cupluri fără copii, sunt necăsătoriți, sunt văduvi și văduve, pe care le considerăm ca și familii, dacă își duc o viață independentă. Există tot mai muți familii cu un singur părinte, ajungând aici prin urma divorțului, sau cu copii născuți în afara căsnicieii, și încă nici nu am menționat alternativele moderne de familii, coabitarea, sau relațiile bazate pe contract reciproc. Expresia familia mixtă în lucrea de față se referă numai la căsătoriile de naționalitate sau/și confesiune mixtă.

---

⁴ Henry Harris: *Multiracial student – what should counsellors need to know*, In: *Ericdigest*, 2003. 09.<http://www.ericdigests.org/2005-2/multiracial.html>, (Accesat: 17.09.2015.)

2. Identitatea și dinamica familiilor mixte

Mulți se gândesc că copiii proveniți din familii mixte au dificultăți în a înțelege identitatea lor, dar în general aceasta nu conduce la o identitate schizofrenă, nici în cazul în care cele două efecte naționale sunt egale. Copiii proveniți din familii mixte se pot identifica ca având „dublă naționalitate”, sau „cultură dublă”, adică persoane biculturale, dacă țin legătura cu ambele ramuri ale originii sale, și ambele culturi. Deci identitatea dublă este posibilă, nu numai în mod alternat, ci cele două alcătuind o singură identitate coerentă. Părinții au un rol important în acest proces, în funcție de voința lor, sau capacitatea lor de a evolua o identitate de „părinți mixte”.

Acest proces practic este foarte complex, fiindcă în fiecare caz întâlnim persoane diferite și un context diferit, deci și influențele sunt diferite. În cele mai multe cazuri acest proces ajunge la asimilație, și persoanele minoritare preiau identitatea grupului dominant. Modelele de coabitare în căsătoriile mixte pot avea efectul pierderii identității, ceea ce poate conduce la valori de structuri instabile, dileme de indentitate, și la criza autoidentificării. În unele familii mixte, părinții nu pot, sau nu vor să-și identifice în mod clar afilierea națională a copiilor lor. Aceasta este semnul crizei de identitate, a dilemelor greu de rezolvate în familiile mixte. În același timp poate semnala eforturile de cautare de compromisuri în căsătoriile mixte, și încercarea de a menține echilibrul între culturi, ceea ce sunt necesare pentru continuitatea și supraviețuirea acestor căsnicii.

Alegerea identității este strâns legat de aspecte de valori, iar în cazul exclusivității valorilor nu se creează identitate dublă. Mulți copii, care provin din familii mixte, sunt în dilemă de a alege grupul cu care să se identifice. Mulți nu ajung până aici, pentru că aleg asimilarea, alții trăiesc ca străini într-o cultură dominantă, iar unii încerc să dezvolte un echilibru între menținerea culturii lor, și încadrarea în cultura dominantă. În decizia afilierii religioase, în unele cazuri chiar și naționale, părinții nu au în totdeauna rolul primar, ci factorii mediului înconjurător, cultura sau tradițiile pot afecta această decizie. Pot fi influențați și de bunici, rude, prieteni, sau de colegi de muncă.

Circumstanțele socio-culturale poartă în sine o provocare pentru copiii cu origine mixtă, pentru că ei sunt nevoiți să țină pasul cu două culturi, în același timp au condiții mai flexibile și mai multe opțiuni. Învățarea și folosirea ambelor limbi este semnul coabitării multiculturale în sânul faimiliei. O persoană poate să facă parte din mai multe grupuri sociale, ceea ce este inevitabil în circumstanțe hibride, și de multe ori un individ este afiliat automatic în mai multe grupe, uneori contrar voinței lui.

Concluzînd, formarea identităţii în familiile de etnie şi religie mixtă este definită de mai multe factori. Unele condiţii sunt a priori definite, iar altele sunt opţionale, în care decizia individului, sau influenţa altor persoane sunt posibile. Sunt avantaje şi dezavantaje, pe care trebuie luate în consideraţie de cei care decid lângă căsătoria mixtă. Biculturalitatea de multe ori poate să fie un avantaj, sau uneori un dezavantaj. Dezavantajul constă în diviziuni, pentru că găsirea echilibrului este mai greu de realizat, iar avantajul este în diversitate şi în posibilităţi multiple.

3. Factorii căsătoriilor de etnie mixtă în ultimii 20 de ani

3.1. Factori culturali

Factorul primar este mediul cultural local şi mediul regional. Începînd de la obiceiurile şi tradiţiile familiilor până la tendinţe internaţionale, căsătoriile mixte sunt influenţate de multe condiţii. Legăturile religioase sau lipsa acestora sunt factori determinanţi, tot aşa şi afiliaţia etnică sau autoidentitatea etnică. Tot aşa structura etnică teritorială şi componenţa etnică într-o ţară, totodată contează dacă naţionalităţile sunt indigene sau imigranţi într-un teritoriu oarecare.

Există culturi mai stricte şi culturi mai tolerante, tot aşa sunt şi obiceiurile culturale. Similar cu acestea, sunt confesiuni religioase severe, şi sunt confesiuni cu idei tolerante. Diferenţa de prestigii între naţionalităţi poate să încurajeze, sau să împiedice căsătoriile mixte. Contează şi perioada de timp în care studiam căsătoriile mixte, care existau întotdeauna de când trăiesc oameni cu cultură şi naţionalitate diferită pe pământ.

În Bazinul Carpatic, de mai mult de o mie de ani trăiesc popoare cu mai multe etnii şi religii. Acest context este un cadru ideal pentru căsătorii mixte. Mai de mult structura şi normele societăţii descurajau aceste căsătorii, dar cu timpul aceste norme s-au slăbit. Considerând măsura asimilaţiei, sunt posibile mai multe tipuri de căsătorii mixte, începînd de la diferenţele minore până la diferenţele extreme de origine şi limbă.

În cazul fiecărei cuplu este necesar să aibă loc o sincronizare, dar în cazul căsătoriilor de naţionalitate mixtă aceasta este intensificat din cauza distanţelor culturale. Familiile mixte au de rezolvat multe diferenţe, ceea ce presupune un fel de „relativism cultural”, ceea ce înseamnă că obiceiurile şi credinţa altora o percepem prin ochii lor, în contextul lor înşişi.

Ultimii douăzeci de ani reprezentau acceleraţia puternică a globalizării, şi din această cauză a crescut nevoia plurilismului. A crescut posibilitatea mobilităţii sociale, ceea

ce a deschis perspective noi, dar a reprogramat procesul căsătoriilor mixte. Dezvoltarea economică, dezvoltarea infrastructurii și comunicării a creat posibilități pentru călătorii la distanțe mari, posibilități de cunoștințe și relații, ceea ce înseamnă că alegerea matrimonială nu se limitează pe o zonă geografică strâmtă. Micșorarea distanțelor și proliferarea posibilităților în mod nesustenabil a influențat obiceiurile și tradițiile locale, ceea ce în unele cazuri a adus și deteriorare morală sau incertitudine.

Un factor important constă în întrebarea că pentru generația tinerilor care dintre grupurile etnoculturale poate să ofere cele mai bune perspective, posibilități de carieră mai moderne și rețele sociale mai optime. Căsătoriile mixte apar în proporție ridicată în locurile unde limba și cultura maghiară a pierdut teren în viața socială publică, și nu mai asigură cele necesare pentru viața socială și economică a persoanelor și grupurilor. Această condiție sporește inbalanța socializării în cadrul căsătoriilor, ceea ce rezultă în afilierea cu majoritatea.

Alegerea partenerului este un comportament individual, dar în acest proces sunt exprimate și relațiile sociale, culturale și politice. Cu cât este mai frecventă exogamia între naționalități, cu atât devin mai deschise și tolerante. Iar deschiderea socială are o reacție reciprocă, și crește numărul căsătoriilor mixte. Acolo, unde diferențele sociale sunt considerate mai mici, acest raport este mai mare, pentru că cuplurile mixte au de învinge mai puține obstacole obiective și subiective, este mai ușor să se adapteze reciproc, și diferențele nu sunt văzute ca obstacole. Deci măsura homogamiei-heterogamiei etnice este „barometrul” deschiderii societății.

3.2. Factori sociologici

Condițiile etno-demografice au un rol important în alegerea partenerului, adică cu cât mai mică este raportul unei minorități într-un județ, cu atât mai mare este raportul heterogamiei. După studiul lui Kiss Tamás,⁵ în Transilvania, în 2010, 17-20% dintre maghiari care se căsătoreau, au ales perechi de altă naționalitate. Raportul la toate căsătoriile este și mai mare. După Vetési László,⁶ în 2002, 30% din toți maghiarii din Transilvania a trăit în căsătorie mixtă din punct de vedere al limbii.

---

⁵ Kiss Tamás: *Népszámlálás 2011 - folyamatok és (köz)politikai irányok* [Recensământ 2011 – procese și direcții politice (publice)], In: *Magyar kisebbség*, 2010, 3/4, p. 10.

⁶ Vetési László: *Házasságban élni - és égni?* [A trăi – și a arde în căsătorie?], <http://www.diaszporaalapitvany.ro /data/tanulmanyok/dolgozatok/jegyzetek-a-vegyes-hazassagrol.pdf> (Accesat: 12.11.2015.)

Probabilitatea ca o persoană respectivă să găsească o pereche de același naționalitate, și în conformitate cu preferințele (aspect, statut, personalitate), este condiționată de raportul structurii regionale etno-demografice. În diasporă șansele acestora sunt mici, iar în localitățile cu locuitori majoritar maghiari sunt toate șansele. Această idee este în concordanță cu opiniile experților: „heterogamia etnică este definită structural, și depinde de posibilitatea îndeplinirii preferințelor non-etnice în cadrul grupei etnice propriie.”⁷

Frecvența căsătoriilor mixte și asimilația este influențată nu numai de raportul sau numărul minorității, și de condiția proporției minorității respective, dacă trăiește în bloc sau în diasporă. În acest sens este o diferență și între sate și orașe, sau orașe mici și mari. În mediul rural socializarea și întreținerea relațiilor personale este mai ușoară decât la orașe mari, unde distanțele sunt mai mari, și posibilitățile oferite de limba și cultura dominantă sunt mai mari. De multe ori însă există o situație inversă, pentru că în satele depopulate cultivarea culturii minoritare, organizarea învățământului, și posibilitățile de muncă sunt limitate. Aceste circumstanțe nu favorizează căsătoriile homogame, iar pentru căsătoriile mixte, școlile și locurile de muncă orășene cu a tât mai mult, mai ales dacă nu sunt posibilități (sau voință) pentru păstrarea condițiilor limbii materne.

Este necesar să facem diferență între două tipuri de minorități, între minorități native și imigrante. În Transilvania cea anterioară este specifică, dar în viitor trebuie să luăm în seamă și cealaltă variantă. Toate minoritățile se confruntă cu problema asimilației. După Vetési⁸ în mediu pe țară, în unu din patru căsătorii româno-maghiare copii rămân maghiari, ceea ce se întâmplă în teritoriile cu majoritate maghiară, iar în diasporă aceasta nu se întâmplă aproape de loc.

Un alt factor sociologic ce influențează căsătoriile mixte este migrațiunea și scăderea populației, respectiv scăderea natalității. În plus, înregistrările statistice arată că numărul căsătoriilor mixte este mai mare, aproape dublă, între persoanele cu studii superioare, comparativ cu cei cu studii elementare.⁹ Cu toate acestea fenomenul căsătoriei mixte apare în toate nivelurile sociale, și în toate formele posibile.

---

⁷ Matthijs Kalmijn: *Intermarriage and Homogamy - Causes, Patterns, Trends*. In: *Annual Review of Sociology*, Vol. 24, 1998, p. 397.

⁸ Vetési: *Házasságban élni – és égni?* p. 2.

⁹ Gyurgyík László, Horváth István, Kiss Tamás: *Demográfiai folyamatok, etno-kulturális és társadalmi reprodukció* [Procese demografice, reproducția etno-culturală și socială], In: Bitskei Botond (ed.): *Határon túli magyarság a 21. században*, Köztársasági Elnöki Hivatal, Bud. 2010. p. 101.

3.3. Factori etnopolitice

Din punct de vedere politic, retorica naționalistă și tensiunile politice afectează crearea căsătoriilor mixte, coexistența pașnică încurajează, iar tensiunile naționaliste împiedică acest proces. Deci grupurile minoritare sunt afectate negativ de tensiunile politice, iar coexistența pașnică crește posibilitatea asimilației. Această din urmă se întâmplă mai ales dacă prin urma interacției frecvente diminuează identitatea națională și nevoia autoidentificării. Prin urma tensiunilor poate să aibă loc discriminare, ceea ce duce la marginalizarea minorității, chiar și la dezavantaje economice. În condițiile politice în care drepturile minoritare și diferențele nu sunt respectate, ci sunt suprimate cu mijloace politice, persoanele discriminate aleg evadarea sau asimilarea. Pentru aceste probleme căsătoria de etnie mixtă oferă o soluție practică.

Din originea mixtă nu rezultă automat o hibriditate sociologică. După Kiss – Csata,¹⁰ în Transilvania există mecanisme sociale care constrâng pe cei cu origine mixtă la decizia lângă o categorie etnică. În Transilvania, etnicitatea maghiară, tot așa și cea română are marcatore clare, în jurul cărora se edifică ideologii și sisteme de instituții bine definite. În cazul identității mixte lipsesc aceste elemente semnificative, și nu există discursuri și instituții în care se pot încorpora. Din această cauză, cuplurile mixte sunt nevoiți să aleagă în subiecte ca exemplu: în ce biserică să aibă loc nunta, sau ce nume să aleagă copiilor, ce religie să aibă, sau în ce limbă să învețe la școală.

Legăturile multidirecționale de multe ori nu rezultă într-o autoidentitate mai puternică, ci invers, poate să conducă la incertitudine. O formă de expresie a acestei incertitudini este dacă cineva declară limbă maternă și naționalitate diferită (la recensământ). Cauza alterației este asimilația lingvistică, ceea ce în general depășește asimilația etnică, și înseamnă părăsirea categoriei „hibride”.¹¹ Alterația lingvistică se întâmplă în mod normal în familiile mixte, ceea ce este catalizatorul cel mai important al asimilației, depășind efectul asimilativ al socializării în limba dominantă.

Teoretic căsătoria mixtă înseamnă că soții acceptă obiceiurile care provin din diferențele etnice, și sunt de acord cu relația strânsă cu familia și rudele soțului/soției. În

---

¹⁰ Kiss Tamás – Csata István: *A magyar népesség előreszámitásának lehetőségei Erdélyben* [Posibilitățile prognosticării populației maghiare în Transilvania], In: *Demográfia*, KSH Népeșségtudományi Kutatóintézet, 4/2007. p. 375.

¹¹ Ablonczy Balázs – Bárdi Nándor: *Határon túli magyarok: mérleg, esély, jövő* [Maghiarii peste graniță: balanță, șanse, viitor], In: Bitskei Botond (ed.): *Határon túli magyarság a 21. században*, Köztársasági Elnöki Hivatal, Bud. 2010. p. 66.

același timp aceasta înseamnă, că nu se mai țin așa de tare la obiceiurile culturale, identitate socială este mai slabă și originea nu este importantă pentru ei. Toleranța în acest sens poate duce la „indiferență națională”¹² Din acest motiv minoritățile, pentru a susține caracteristicile culturale, încurajează endogamia în mod activ. Una dintre cauzele amestecării naționale este, că interesele naționale sunt subscrise de interesele personale emoționale, sau de interesele materiale. Prin căsătorie tinerii urmăresc păstrarea sau ridicarea statutului lor social.

3.4. Factori psiholingvistice

Pentru ca să aibă loc o căsătorie mixtă între persoane cu limbă diferită, este nevoie de cunoașterea a cel puțin o limbă comună, ceea ce înseamnă că măcar unul dintre ei trebuie să vorbească limba celuilalt. Cazul mai avantajos, dar mai rar este când amândoi vorbesd limba maternă a celuilalt. În Transilvania majoritatea maghiarilor învață și limba țării, dar cei cu limba maternă română ănvăț un vocabular maghiar minim numai dacă se socializează într-un domeniu maghiar majoritar. În aceste cazuri limba comună (română) devine dominantă, pentru dezavantajul limbii maghiare.

Cu câteva decenii în urmă monolingvismul a fost considerat ideal, dar în zilele noastre monolingvismul din ce în ce mai mult este considerat o aberație,¹³ și multilingvismul o stare normală.¹⁴ În sfârșitul secolului al XIX-lea bilingvismul a fost considerat chiar dăunător din punctul de vedere al dezvoltării cognitive al copiilor, mai târziu s-a discutat despre efectul neutru al acestuia, iar studiile reente dovedesc în ce în ce mai mult beneficiile acestuia.¹⁵

Din punct de vedere lingvistic o familie este considerată mixtă dacă limba soților este diferită. Din punct de vedere al dezvoltării bilingvismului tot aici aparțin și familiile al căror limbă este același, dar este diferit de limba dominantă a mediului. Componenta limbilor folosite în familiile mixte este îmbogățită dacă trăiesc împreună mai multe generații. Bunicii au un rol în evoluarea bilingvismului copiilor.

---

¹² Hoóz István: *A nyelvi asszimiláció és a házasságkötés* [Asimilația lingvistică și căsătoria] In: *Statisztikai Szemle*, 2002/12, p. 1091.

¹³ John Edwards: *Foundations of Bilingualism* [Bazele bilingvismului], In: Tej Bhatia and William Ritchie: *The Handbook of Bilingualism*, Blackwell, Oxford, 2006. p. 22.

¹⁴ Göncz Lajos: *A vajdasági magyarok kétnyelvűsége – nyelvpszichológiai vonatkozások* [bilingvismul maghiarilor din Voivodina – aspecte psiholingvistice] Magyarságkutató Tudományos Társaság és MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Szabadka, 2004, p. 15.

¹⁵ C. Baker: *Foundations of bilingual education and bilingualism*. Multilingual Matters Ltd., Clevedon. 2006.

Cei care trăiesc în căsătorii mixte, dezvoltă un sistem specific de folosire a limbilor, ceea ce este crucial pentru copii crescuți în familie.¹⁶ Între soții cu limbi diferite are loc un proces de compensare al folosirii limbilor, ceea ce provoacă schimbări în modul de vorbire a ambelor soți. Acest proces poate fi unidirecțional, sau bidirecțional. Când numai unul dintre soți este binlinv, limba comună devine exclusivă, mai ales dacă aceasta este limba dominantă locală. Rar întâlnim efect lingvistic echilibrat.

După limba părinților, limba educației școlare influențează pe copii în cea mai mare parte. Când copiii învață într-o altă limbă decât limba dominantă a familiei, atunci încep să vorbească în această limbă între ei, în acest fel inechilibrul între două limbi crește. Utilizarea mass-mediei afectează socializarea lingvistică și încetinește sau accelerează asimilația lingvistică,¹⁷ după modul în care persoana respectivă favorizează o anumită limbă când se uită la televizor, ascultă radio sau citește un ziar.

După Navracsecs,¹⁸ configurația lingvistică a persoanelor bilingve este diferită de cea a monolingvelor. În comunicarea lor se poate observa interacțiunea limbilor. Ei fac greșeli sintactice și de ordine a cuvintelor, ori la unele cuvinte sau propoziții comută la cealaltă limbă, de multe ori fără să observe. La formarea propozițiilor una dintre limbi (limba matrice) are un rol central, iar celălalt (limba încorporată) este secundară, dar tot activă în construcția vorbirii.

Se poate distinge două tipuri de sisteme bilingve, bilinbivismul coordonat și cel mixt. Bilingvismul coordonat (sau adăugat) se formează în primii ani ai copilăriei. Bilinbivismul mixt (numit și comutativ), se formează mai târziu, în școală sau când situația familiară și instituțională sunt diferite. În acest caz limba primară rămâne dominantă, și informațiile primite în limba secundară sunt conectate prin prima limbă la realitatea obiectivă și interpersonală. În cazul bilingvismului coordonat, repertoarul lingvistic al minorităților este îmbogățit, iar cel comutativ dăunează limba maternă. Deci limba este un element critic al identității etnice.

Sunt posibile multe variații ale bilingvismului, de la inegală până la cea echilibrată. Bilingvismul este cel mai benefic dacă ambele limbi sunt încurjate în măsură egală. Pentru aceasta, vârsta cea mai ideală este copilăria timpurie, pentru că copiii în această vârstă

---

¹⁶ Vivian de Klerk: *The Cross-Marriage Language Dilemma: His Language or Hers?* In: *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, Research Gate Publication, 2001, p. 198.

¹⁷ M. Cormack: *The media and language maintenance*. In: M. Cormack and N. Hourigan (eds.): *Minority Language Media: Concepts, Critiques and Case Studies*. Multilingual Matters Ltd., Clevedon, 2007.

¹⁸ Navracsecs Judit: *A kétnyelvű beszédprodukciónak jellegzetességei* [Caracteristicile producției de vorbire bilingve], In: *Iskolakultúra* 2010/10., <http://epa.oszk.hu/00000/00011/00151/pdf/2010-10.pdf>, p. 3.

abordează diferențele foarte ușor, și se adaptează bine la situații noi. Este important ca nici unul dintre membrii familiei să nu aibă o atitudine negativă sau ostilă față de cealaltă limbă, pentru că aceasta împiedică formarea bilingvismului echilibrat. Sarcinile celor două limbi și două culturi nu creează dezavantaje mintale sau psihologice, ci așa cum dovedesc studiile recente, rezultă în capacități sporite de concentrare și selectivitate.

4. Abordarea teologică a familiilor mixte

4.1. Interdicția amestecării religioase și naționale în Vechiul Testament

Un aspect important al căsătoriilor evree a fost interdicția căsătoriilor cu popoarele. Această interdicție a intrat în vigoare după exodul din Egipt, când Israelul s-a format ca națiune. Chiar și înainte de aceasta, în timpul patriarhilor, se poate observa o afecțiune față de rude și trib, din cauza diversității culturale și religioase. Pe paginile Vechiului Testament, mai ales în Tora, este repetat de mai multe ori interdicția amestecării cu națiunile, uneori în formă de poruncă strictă, alteori sugerând principiul conservării națiunii.

Porunca mosaică a interzis căsătoria cu păgânii cu considerația rezonabilă de a ocroti națiunea, mai ales cu scopul ocrotirii religiei. Un străin venea nu numai dintr-o altă națiune, ci și de la o altă deitate. A se căsători cu un străin înrta-un fel însemna și o legătură cu dumnezeul lui.¹⁹ Legătura strânsă cu idolatrii avea pericolul ca și ei să fie ispitiți la idolatrie, și dacă cineva se căsătorea cu un păgân, putea să aibă rezultat direct ca și copiii să fie crescuți idolatrii.²⁰ Aceste căsătorii au fost interzise de Dumnezeu pentru poporul lui.

Atitudinea față de căsătoriile mixte în Vechiul Testament este impregnat de trei argumente: opoziția emoțională, conservarea liniei de origine a națiunii și identității, și păstrarea cultului lui Yahve. Aceste idei de multe ori sunt întrețesute, dar în ciuda acestora întâlnim și excepții.

4.2. Căsătorii și familii mixte în Noul Testament – problema căsătoriilor mixte între creștini și păgâni.

---

¹⁹ Brian O'Higgins: *Mixed Marriages - The 'Cautiones'*, In: *Irish Theological Quarterly*, Sage, 1974/ 41, p. 206.

²⁰ Joseph Exell and Henry D. M. Spencer-Jones: *The Pulpit Commentaries*, www.biblehub.com/commentaries/pulpit/deuteronomy/7.htm (Accesat: 28.09.2015.)

Analizând textele Noului Testament putem concluda că a avut loc o schimbare de paradigmă în atitudinea față de alte popoare, în comparație cu Vechiul Testament. Exclusivismul legii mosaice s-a încetat când evanghelia s-a răspândit între popoare, și evreii nu mai erau majoritari în bisericile creștine. Putem observa la Isus, cum depășește limitele separării și al xenofobiei, iar apostolii Petru și Pavel leagă complet prăpastia între fii națiunii aleasă și popoarele, când înțeleg că Dumnezeu nu este părtinitor. Puterea eliberatoare a evangheliei a eliminat barierele diferențelor naționale, culturale, sociale și sexuale. Circumstanțele și paradigmele schimbate au contribuit la apariția căsătoriilor mixte, ceea ce a condus la noi întrebări.

Legea romană a prescris ca soțiile și sclavii să urmeze religia soților și proprietarilor.²¹ Aceasta a devenit un punct sensibil pentru soțiile creștine care trăiau cu soți păgâni, și putem închipui că în multe cazuri a constituit o sursă de conflict. Căsătoriile mixte au fost inevitabile, pentru că nu toți membrii dintr-o familie s-au convertit la creștinism. Apostolul Pavel citează restricția lui Isus referitor la divorț (1Cor 7,10-17), iar apoi dă indicația ca soțul credincios să nu se despartă de soția necredincioasă, și soția de bărbatul necredincios, dacă partea păgână voiește să trăiască cu el sau ea. Deci, la întrebarea complicată a căsătoriilor mixte, apostolul trasează o cale viabilă. Sfaturile lui redefinesc legea și obiceiurile evreiești, tot așa și practicile acelei perioade. În căsniciile unde nu se confruntă cu opoziție din partea părții necredincioase, el vede o oportunitate misionară. Domeniul căsniciei mixte poate să fie arena expresiei dragostei, posibilitate pentru mărturie și slujire creștină.

Din punct de veder al consilierii, textele biblice, principiile și morala lor pot fi folosite în consilierea de familie, dar în același timp să interpretăm cu precauție. Exclusivitatea poporului ales nu poate fi folosit pentru argumentarea discriminării rasială, națională sau religioasă. Nu putem lua ca exemplu nici practicile culturale al Noului Testament pentru cultura noastră. Nu se permite judecarea a căsătoriilor mixte în sine, ci fiecare caz trebuie să fie studiat în parte. Trebuie să ne concentrăm la păstrarea principiilor biblice, dar și la priceperea contextului specific când păstori cupluri sau familii mixte.

4.3. Atitudinea bisericilor față de căsătoriile mixte în ultimii 20 ani.

---

²¹ Daniel Harrington és Mary Ann Getty: *A Korintusiakhoz írt első és második levél* [Prima și a doua epistolă către Corinteni], In: *Szegedi Kommentár – Újszövetség*, Benyik György, webes változat, <http://mek.oszk.hu/00100/00188/html/7korint.htm#korintus>, (Accesat: 11.12.2014.)

Religia corespunzătoare sau diferită a soților are un rol important din punct de vedere al calității și stabilității căsătoriei. În studiul reprezentativ al lui Lehrer și Chiswick²² cuplurile cu religie identică au o căsnicie mai stabilă și mai stisfăcătoare decât cei cu religii diferite. Studiul lor arată o instabilitate mai mare în cazul cuplurilor cu diferențe religioase mai mari, în special dacă unul dintre ei nu este religios, sau este ateu.

Este o presupunere și o grijă justificată a bisericilor, că căsătoriile mixte au un efect de secularizare asupra familiilor. Mai exact este privită ca ceva care reprezintă un devotament religios mai slab, și a cărui rezultat este socializarea și mai slabă a credinței copiilor lor.²³ Pe lângă pericolul alienării de la biserică, apare și grija pierderii enoriașilor, scăderea numărului lor. Acest pericol există atât în cazul căsătoriilor de naționalitate mixtă, cât și în cazul celor cu confesiune mixtă, ceea ce poate duce la rivalitate sau tensiuni între biserici. Cauza adevărată a căsătoriilor mixte este relația slabă cu comunitatea bisericească și lipsa vieții spirituale autentice. Acestea se influențează reciproc, spiritualitatea influențează relația cu biserica, iar aceasta influențează viața stirituală.

Biserica Catolică are o teologie a căsătoriei bine definită, și prescripții detaliate referitor la căsătoriile mixte. Aceste reguli îndrumă în primul rând pe preoții, și reglementează căsătoriile mixte cu restricții și concesiuni. Aceste legi detaliate se bazează pe tradițiile istorice al Bisericii Catolice și pe principiile care au fost formulate de sinoduri și enciclice papale. După concepția catolică oficială, căsătoria mixtă nu este recomandată, pentru că creează obstacole în unitatea maritală, în acordul în credință, și în practicarea religiei. Mai departe creșterea copiilor în credință devinde problematică. Totodată recunoaște (nu consideră invalide) căsătoriile mixte încheiate, care apar în urma diversității religioase și diviziunii creștinetății. Recunoaște libertatea de decizie a omului, dreptul la nașterea și creșterea copiilor. După concepția catolică, căsătoriile mixte încheiate trebuie respectate, păstorite, și ajutate în limita posibilității.

Atitudinea Bisericii Reformate față de căsătoriile interconfesionale este tolerantă, ceea ce se bazează pe libertatea conștiinței și exercitarea liberă a credinței. Cu o abordare tipică umanistă ia în considerare dreptul omului la alegerea liberă, respectă convingerea religioasă și afilierea confesională a părții cu confesiune diferită. Pe nivel de lege sunt interzise numai căsătoriile mixte a preoților, cu excepția căsătoriei cu persoane luterane. Are o atitudine ecumenică față de căsătoriile mixte din punct de vedere confesional, iar din

---

²² E. L. Lehrer & C. U. Chiswick: *Religion as a determinant of marital stability*. In: *Demography*, 1993/30, p. 385-404.

²³ Tracy Lara and Jill Onedera: *Inter-Religion Marriages*, In: Jill Duba Onedera (ed.): *The Role of Religion in Marriage and Family Counseling*, Routledge, NY, London, 2008., p. 217.

punctul de vedere al naționalității mixte este mai puțin tolerant, fiind specific maghiar, are o autoidentitate națională mai puternică.

Atitudinea Evanghelică Luterană față de căsătoriile mixte urmează idei relativ stricte, în același timp se consideră responsabil pentru consilierea enoriașilor. Aplică reguli disciplinare pentru membrii care botează copii în biserica catolică, totodată oferă posibilitatea de a încheia căsătorii mixte în cadrul bisericii luterane. Lângă scopurile politice bisericești concentrează și la credința celor care se pregătesc la căsătorie, la consilierea celor în căsătorii mixte, și are ca scop educarea religioasă a tineretului.

Referitor la problema căsătoriilor mixte, atitudinea Bisericii Unitariană este relativ tolerant și tipic universalist. Este împotriva practicii reversalei, dar respectă libertatea religioasă și cea de conștiință. Perspectiva teologică unitariană ia în considerare preferințele personale, și oferă posibilitatea încheierii căsătoriilor mixte, independent de confesiunea sau religia părții non-unitariană.

Perspectiva Baptistă referitoare la căsătorii mixte este una exclusivă. Această atitudine se bazează pe ideea de bază teologică, că fiecare om trebuie să se pocăiască din starea păcătoasă în care s-a născut, să se separe de lumea imorală, și să se alăture de o comunitate religioasă vie, care face parte din Trupul lui Christos. Această idee este strâns legată de principiul de bază că bisericile sunt formate numai din membrii convertiți, născut din nou, cei care confirmă decizia lor prin botez. În acest context teologic putem înțelege baza teoretică a refuzării opțiunii căsătoriei mixte în învățătura și practica baptistă.

Bisericile au încercat să prevină formarea căsătoriilor mixte, dar din cauza căsătoriilor mixte existente au fost nevoite să accepte, sau să facă excepții în acest subiect, aceste fiind circumstanțe sociale date. În concluzie putem formula că din partea bisericii este nevoie de principii de bază și reguli, dar în același timp și de tolerarea excepțiilor cu sensibilitate pastorală.

5. Psihologia și consilierea familiilor mixte

5.1. Psihodinamica căsătoriilor mixte

Psihologia familiilor mixte este foarte complexă, pentru că câte familii există – atâtea variații sunt. Comparativ cu căsătoriile omogene, căsătoriile mixte funcționează în mod similar, numai că au nevoie de mai mult efort din partea soților, pentru că sunt mai

multe elemente de unificat, diferențele sunt mai drastice, și de multe ori părțile au moduri diferite de rezolvare a problemelor.

Căsătoria mixtă nu este bună sau rea în sine, ci personalitatea și caracterul omului definește succesul sau dificultatea căsniciei și vieții familiei. Nu putem spune deci că căsătoriile mixte sunt problematice, tot așa cum nu putem susține că căsătoriile celor cu cultură identică sunt de succes. Paralel cu efectele negative ce apar din cauza diferențelor între soți, intră în funcțiune și forțe pozitive, care echilibrează relația lor, ceea ce servește la menținerea armoniei, cel puțin pentru supraviețuire.

În mai multe căsătorii mixte se formează un devotament marital mai ferm, ceea ce este legată de faptul că pentru egalarea sau medierea diferențelor trebuie să-și investească mult efort ca să rămână împreună. Ei se străduiesc mai bine decât cei cu o cultură comună, și când apar probleme nu renunță ușor. Nu numai toleranța lor pentru diversitate este mai mare, ci ei sunt pregătiți înainte să întâmpine greutăți, în felul acesta sunt mai indulgenți față de greșeli și insuccese. Ei sunt mai flexibili și mai pregătiți în tratarea și acceptarea diferențelor decât cei cu cultură comună.

5.2. Teorii psihoterapeutice în consilierea familiilor și căsătoriilor mixte

Teoria terapiei sistemice, care a fost redescoperit cu apariția terapiei de familie, este cadrul cel mai eficace în a înțelege și a ajuta familiile mixte. De fapt familiile mixte constau din conectarea și interacția sistemelor culturale, naționale și religioase diferite. Privit prin lentila teoriei ecosistemice, familiile și membrii familiilor pot fi înțelese în contextul mediului biologic, psihologic, cultural și istoric. Această perspectivă ajută terapeuții de familie ca să descopere tranzacțiile constructive sau distructive, pentru că accentul este pe funcționarea acestora.

O altă metodă efectivă terapeutică de familie este perspectiva postmodernă. Avantajul acestuia în consilierea familiilor este că ia în considerare și respectă tradițiile istorisirele și concepțiile diferite. Consideră că orice istorisire este unică, nu pune la îndoială autenticitatea acelor, și nu caută conformitate. Nu are ca scop împăcarea perspectivelor diferite, și nu judecă sau educă în sens negativ, ceea ce este indispensabil în contexte multiculturale.

5.3. Criterii din punct de vedere al psihologiei pastorale

Este important să facem distincție între religie și credință, între confesiune și spiritualitate. Categorizarea confesională delimitează persoanele, și prin aceasta putem concluda obiceiurile, filosofia și valorile lor, dară din punct de vedere al consilierii aceasta este un cadru prea limitat. Diferențele religioase nu sunt definite numai de etichetele confesionale, ci sunt diferențe mari ceea ce privește importanța personală a religiei. Deci nu diversitatea confesională sau omogenitatea îmbogățește sau destabilizează relația de căsnicie, ci măsura înțelegerii reciproce a soților.

Din punct de vedere pastoral, este important să urmărim etapele de dezvoltare al vieții familiei, evenimentele familiei, și ritualele lor. Psihologia pastorală pune accent pe consilierea premaritală, și chiar înainte de aceasta, accentuează importanța educării sociale, începând cu educarea copiilor și al tinerilor în biserică până la binecuvântarea căsniciei și alte rituale importante. Cea mai efectivă consilieri preventivă este vizitarea sistematică a familiilor. În cazul cuplurilor mixte este nevoie de o atenție și consiliere sporită. Din punctul de vedere al tinerilor care se pregătesc pentru căsătorie mixtă, dar și pentru păstori, consilierea premaritală constituie sarcina cea mai importantă.

5.4. Criteriile practice ale consilierii familiilor mixte

Elementul cel mai important al consilierii este chiar persoana consilierului. Consilierul vindecă cu personalitatea lui. Caracterul, pregătirea, experiența, și problemele personale rezolvate sau nerezolvate sunt vitale în eficiența consilierii. Ca să fie capabil să lucreze cu clienți din altă cultură, este important ca să clarifice trecutul lui cultural și valorile lui înșiși. Este nevoie să clarifice și sentimentele sale față de alte naționalități sau familii mixte, și dacă are prejudecăți, aceste trebuie rezolvate la nivel emoțional.

Deci consilierul trebuie să fie clar în ceea ce privește prejudecățile, presupunerile și limitele sale. Să cunoască reacțiile sale pozitive sau negative față de oamenii de altă naționalitate, apoi să fie conștient de sursa culturală a valorilor și comportamentului lui, și trebuie să-și dezvolte capacitatea ascultării și înțelegerii empatică față de experiențele ambelor părți. Este important ca consilierul să-și respecte și să aprecieze oamenii și cultura lor, cu scopul de a ajuta persoana, și nu cultura persoanei.

Cadrul consilierii premaritale este cea mai potrivită pentru conștientizarea și discutarea pericolelor ce apar din diferențele culturale. Consilierul ajută prin inițierea discuție deschise despre rolul familiei, influența părinților în decizia lor de a căsători, și

despre limitele sănătoase între membrii de familie.²⁴ Cu aceasta promovează autocunoașterea, cunoașterea reciprocă, și ajută în cunoașterea culturii celuilalt. Sarcina consilierului nu este de a descuraja sau a încuraja decizia lor lângă căsătoria mixtă, ci să ajută în evaluarea terenului, în explorarea pericolelor și a sarcinilor suplimentare, și să-i încredințeze decizia de a se angaja în aceste sarcini.

La începutul căsniciei, împreună cu căsătoria mixtă primesc și un stimulent la învingerea stereotipelor personale, în același timp scoate la iveală prejucii și presupozii acînci, despre care nu au fost conștienți. Căsătoria mixtă aduce diferențele culturale într-o „confruntare intimă”.²⁵ Ideologia feicăruia are un impact asupra relației sale, și este important ca consilierul să fie atent la manifestările acestora în interacția între cuplul, și în interacția lor cu alții. Totodată consilierul trebuie să evalueze măsura în care soții au înțeles și au acceptat reciproc ideologia și cultura lor. Cu cât aceste diferențe sunt mai mari, cu atât este mai mare posibilitatea stresului și frustrarea în relația lor.

Cu nașterea primului copil viața cuplului este transformată. Aceasta afectează căsătoriile mixte în mare măsură, fiindcă aduce la suprafață diferențele ascunse ale părinților. Tema disciplinării poate fi scânteia ce aprinde diferențele de ideologie nerezolvate, diferențe de valori sau credințe nediscutate. Consilierul trebuie să încurajeze cuplul să-și exprime credința lor despre scopul și sensul căsniciei. Aceasta îi ajută să facă diferență între căsnicia lor și așteptările lor anterioare, și să înțeleagă detaliile care sunt atașate tipic de familia lor de origine.

Părinții sunt înclinați să se întorcă la modelele învățate în copilăria lor, la ce au învățat de la părinții lor, și vrând-nevrând au preluat de la ei. Creșterea copiilor este testul care reflectă măsura în care au învățat să trateze diferențele dintre ei. Părinții și membrii de familie influențează în mod direct și indirect formarea identității copiilor lor prin contextul interacțiunii de fiecare zi, asigurând astfel sentimentul afilierii naționale. Dacă unul dinter părinți vorbește negativ despre cultura sau limba celuilalt părinte, atunci copilul nu o să dorească să facă parte de cultura respectivă. Copii crescuți în familii mixte sunt conectați la cel puțin două culturi de care pot beneficia, în acest fel se formează stabilitatea și flexibilitatea lor. În cazul tinerilor cu origine mixtă, cel mai bun ajutor este recunoașterea identității lor, și să fie ajutați să înțeleagă complexitatea lor.

---

²⁴ Lara and Onedera: p. 224.

²⁵ Ken Waldman and Luis Rubalcava: *Psychotherapy with Intercultural Couples - A Contemporary Psychodynamic Approach*, In: *American journal of psychotherapy*, 2005/59(3), p. 229.

Nu putem spune deci, că căsătoriile mixte sunt în pericol numai din cauza diferențelor etnice sau religioase, tot așa cum nu este garantat pentru cuplurile cu cultură comună că vor rămâne împreună. În ambele cazuri secretul conviețuirii și dezvoltării este tratarea diferențelor în mod constructiv. Consilierea poate să-și învețe această interacție constructivă pentru membrii familiilor mixte. Această învățare în cele mai multe ori începe cu explorarea și conștientizarea diferențelor și tot ce se află în spatele acestora.

6. Cercetare proprie

Cercetarea proprie se bazează pe studii cu chestionare. Cele două chestionare au ca obiectiv două grupe: cupluri care trăiesc în căsătorii mixte și aparțin unei biserici maghiare din Transilvania, și preoții acestor biserici. Cele cinci biserici selectate sunt: Romano-catolică, Reformată, Evanghelică-Luterană, Unitariană și Baptistă, iar zona geografică este alcătuită din județele vestice din Transilvania: Satu-Mare, Bihor, Sălaj, Arad și Timiș.

La procesarea răspunsurilor din chestionare, populația studiată se împarte în trei grupe: 1. Cupluri cu naționalitate mixtă, dar cu religie identică, 2. religie mixtă dar naționalitate identică, 3. naționalitate mixtă și religie mixtă. Cele două chestionare se compensează reciproc, unul studiază tema din punctul de vedere al preoților, iar celălalt se ocupă direct cu cei studiați. Numărul chestionarelor valide în cazul enoriașilor cu căsătorie mixtă este 149, și 98 de la preoți.

După rezultatele studiului, cuplurile mixte în general se confruntă cu tensiuni din partea celor din jur la începutul relației sale, și aceasta influențează relația lor mai târziu. Tensiunile apărute la începutul căsniciei a scăzut cu timpul, și relația cu familia extinsă în cele mai multe cazuri s-a îmbunătățit. Aproape jumătate dintre cei care au răspuns, declarau că nu au avut probleme de acest gen nici la început, iar mai mult de jumătate din restul a raportat că aceste tensiuni din mediul lor a sistat în mare parte.

Cei care au întâmpinat probleme în domeniile menționate, abea ajung la 20%, și în cadrul acestora, cei care au probleme foarte frecvente procentul (3%) este nesemnificativ. Religia este o sursă de tensiune frecventă pentru cei în căsătorii mixte, dar nu cel mai frecvent. Pe baza răspunsurilor aflăm că cei care au răspuns, vorbesc în mare parte limba maternă a soțului/soției, iar copiii lor vorbesc ambele limbi, și limbajul mixt nu este dominantă, așa cum am presupune.

Surprinzător, o mare parte din persoanele studiate au rămas în religii lor inițiale, 28% dintre ei se declară membru dedicat și activ în biserică, iar 34% dintre ei respectă

reciproc sărbătorile și obiceiurile ambelor religii. Relativ puțini au schimbat religia de dragul soțului sau soției.

Cuplurile în căsătorie mixtă primesc instrucțiuni referitor la problemele lor ce apar din diferențele naționale și confesionale în primul rând de la preoți și păstori, apoi din cărți și alte prelegeri. Procentul este mai mic la obținerea „de la alte cupluri”, ceea ce indică faptul că cuplurile aflați în aceeași situație nu prea se întâlnesc, și nu își împărtășesc experiențele și problemele lor. Aceasta ar putea să fie inițiat pe nivel de biserici locale.

După perceperea membrilor, biserica se opune mai tare împotriva căsătoriilor de religie mixtă, decât de cele naționale. Mai mult de jumătate din respondenți sunt de acord cu atitudinea bisericii lor în ceea ce privește căsătoriile mixte, după 30% dintre ei ar fi nevoie de toleranță mai mare, iar după 18% atitudinea confesiunii sale este prea strictă. Marea majoritate a respondenților în căsătorii mixte nu a solicitat ajutorul păstorilor până acum, iar cei care au încercat, au raportat beneficii semnificative. Grupul cel mai mare este alcătuit din cei care nu au simțit niciodată nevoia de a cere ajutor în acest domeniu.

Din răspunsurile păstorilor și preoților aflăm că cele mai multe cupluri sau familii mixte sunt vizitate de păstori, și nu păstori sunt căutați de ei. Marea majoritate a preoților sunt toleranți într-o măsură față de căsătoriile mixte. Puțini sunt care au o atitudine total pozitivă, 5-7% afirmă că este „foarte bine”. Puțin mai mult de un sfert dintre ei consideră că amestecarea națională este periculoasă. Putem observa o opoziție mai mare față de căsătoriile mixte naționale, decât față de cele interconfesionale.

Pentru mai puțin de un sfert din preoți consilierea familiilor mixte creează probleme. Acest procent se explică cu faptul că în bisericile mici sunt puține căsătorii mixte, și sunt locuri unde nu sunt de loc (de aceea nu este o problemă). Domeniul de consiliere cea mai frecventă în cazul lor este „integrarea și responsabilitatea în biserică”, apoi problemele de educare a copiilor, mai apoi problemele legate de familia și rude, și în final conflictele maritale.

Analizând rezultatele, observăm lipsa pregătirii în perioada educației teologice în acest domeniu, ceea ce nu a fost compensat nici prin studii individuale. Preoții ajung la cunoștințele necesare pentru lucrarea cu familii mixte prin experiențe (personale sau a colegilor), și nu în mod teoretic. Opinia preoților este puțin diferit de învățătura oficială a bisericilor lor, ei ar aștepta o toleranță mai mare față de căsătoriile interconfesionale, și parcă o atitudine mai strictă față de amestecarea națională.

Majoritatea enoriașilor (56%) sunt satisfăcuți de atitudinea oficială a cultului lor, dar mulți se gândesc că este nevoie de mai multă toleranță din partea lor (30%), și că

aceasta este prea strictă (18%). În cazul preoților numai 2% (în cazul naționalității mixte), și 12% (în cazul confesiunii mixte) consideră atitudinea cultului prea strictă.

Una dintre ipotezele cercetării a fost că copiii cuplurilor în căsătorii mixte aleg mai frecvent soți sau soții de altă naționalitate (sau religie) decât cei care provin din familii homogene. Această idee oricât de logică ar fi la prima vedere, nu este confirmată de rezultatele studiului actual. 70% dintre respondenți au avut părinți de aceeași naționalitate și aceeași religie, iar părinții soțului/soției lor în 79%.

Studiul confirmă ipoteza, după care cei aflați în căsătorii mixte au nevoie de mai multă atenție, și din această cauză necesită mai multă consiliere și ajutor din partea bisericii. Această idee este compensată de o antiteză, dat fiind faptul că în multe căsătorii și familii mixte oamenii sunt mai conștienți de pericole, investesc mai multă energie în relația lor, pentru că sunt pregătiți pentru sarcinile multiple. Familia mixtă deci nu constituie un dezavantaj dacă aceste sarcini multiple sunt acceptate și rezolvate, ci poate să fie un avantaj, mai ales pentru copii în familii mixte, care pot dezvolta nu numai bilingvismul, ci și o identitate mixtă, și să profiteze de beneficiile ambelor naționalități sau culturi.